

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Slavnostni govor
predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na sprejemu za diplomatski zbor ob začetku novega leta**

Brdo pri Kranju, 22. januar 2024

Velja govorjena beseda.

*Spoštovani predsednik vlade,
spoštovani predsednik državnega sveta,
spoštovani doajen diplomatskega zbora,
ekscelence, gospe in gospodje ter drugi visoki gostje.*

Ob koncu lanskega leta je odšel veliki Evropejec Jacques Delors, ki je med drugim rekel: »Ne bodi pesimist ali optimist, bodi aktivist.«

In res. Kajti leto 2023 ni bilo spodbudno.

Leto 2023 je bilo leto, ki ni prineslo končanja vojne v Ukrajini, prineslo je nov krvavi spopad. V drugi polovici leta je nedolžne civiliste v Izraelu krvoločno napadel Hamas, nato je Izrael silovito napadel Gazo.

V Gazi je čedalje več žrtev med civilisti, ki so postali kolateralna škoda. 25.000 ubitih in 57.000 ranjenih, večina med njimi so otroci in ženske. Priča smo teptanju človečnosti ter grobemu teptanju humanitarnega prava in prava človekovih pravic. In to v letu, ko smo praznovali 75. obletnico sprejetja enega najveličastnejših dokumentov v zgodovini – Splošne deklaracije človekovih pravic.

Lani sem stisnila roko številnim državnikom. Med prvimi, ki sem jih srečala, je bil papež Frančišek I., ki že dolgo svari pred preštevilnimi vojnami in poziva k iskanju miru. Medtem vojna v Sudanu tiho divja naprej in Darfur že velja za deželo vdov, tu so še konflikti v Jemnu, Haitiju, Mjanmaru in prevrati v Sahelu. Na svetu poteka več kot 55 konfliktov, največ v zadnjih 100 letih.

Koliko je mirovnih prizadevanj za njihovo ustavitev?

V letu 2023 je odšel Ben Ferenz, najmlajši tožilec na nürnberškem procesu. Ferenz je mir iskal s pravom. Njegov moto je bil »pravo in ne vojna.« Govoril je, da k miru vodijo trije koraki: »Nikoli ne obupaj. Nikoli ne obupaj. Nikoli ne obupaj.«

Miru brez pravičnosti ne more biti, kar je Ben Ferenz dobro vedel in si desetletja prizadeval za vzpostavitev Mednarodnega kazenskega sodišča. Brez kaznovanja odgovornih za zločine pravičnega miru ne bo. Ne v Ukrajini, ne v Gazi, Izraelu, Sudanu in Mjanmaru.

Veseli smo bili, ko je bila lani za novo članico Mednarodnega kazenskega sodišča izbrana odlična slovenska sodnica Beti Hohler. Hvala vsem za podporo.

Ob krvavih spopadih ne smemo spregledati drugih težkih, a medijsko spregledanih zgodb.

Usod afganistanskih deklic, ki ne smejo obiskovati šole in nimajo prihodnosti, begunskih otrok brez možnosti šolanja. Iranskih deklet, ki bijejo boj za svoje pravice, 250 milijonov deklet in fantov po svetu ne hodi v šolo.

Tu so še otroci, ki so in bodo zaradi nasilja, ki ga doživljajo v zgodnjem otroštvu, trajno fizično in psihično prizadeti. Pomoč bodo potrebovali tudi, ko bo orožje utihnilo.

Travma vojne bo po nekaterih študijah prizadela 11 odstotkov Ukrajincev in Ukrajink, podobno velja za prebivalce Gaze. Slovenija in njene nevladne organizacije ter mednarodne organizacije, med njimi tudi ITF, so že dejavne tako v Ukrajini kot tudi v Ramali. ITF ob podpori vaših držav že 25 let podpira države pri deminiranju, rehabilitaciji, psihosocialni pomoči žensk in otrok.

Spoštovani.

Leto 2023 je bilo leto podnebnih rekordov: po nekaterih ocenah je bilo to leto najtoplejše, odkar obstajajo meritve. V Arizoni so se posušili celo kaktusi. Na konferenci najmanj razvitih držav v Dohi sem se srečala s predsednikom vlade Tuvaluja, otoške države v Tihem oceanu, ki spodbuja suverenost brez ozemlja, saj pričakuje, da države zaradi naraščanja morske gladine v nekaj desetletjih ne bo več.

Planet so celo leto bičale vremenske ujme, ki so se tokrat znesle tudi nad Slovenijo. Doživeli smo najhujše poplave v zgodovini samostojne države, ki so prizadele dve tretjini ozemlja in povzročile, da smo v Sloveniji dobili prve notranje razseljence.

Doživeli pa smo veliko solidarnost med sosedi in neznanci. Doživeli oživitev skupnosti in solidarnosti vseh vas in vaših držav.

Vsem vam in vašim državam izražam hvaležnost za izreden odziv in pomoč. Prijateljstva, ki so se spletla ob gradnji porušениh mostov, krepijo mostove med našimi državami.

Sodelovali smo tudi na COP28 v Dubaju. Slovenija je najavila prispevek v višini 1,5 milijona evrov v novi sklad za izgube in škodo, namenjen najranljivejšim in revnim državam pri blaženju podnebnih sprememb. V Dubaju sem govorila tudi o pomenu podnebne pravičnosti. Najbogatejših deset odstotkov svetovne populacije proizvede več kot 50 odstotkov toplogrednih plinov, najrevnejših 50 odstotkov jih proizvede le okoli 7 odstotkov.

Dogovor na COP28 je sploh prvič v 30 letih vključil prehod s fosilnih goriv in spodbuja uporabo obnovljivih virov. Vendar potrebujemo ambicioznejši dogovor. Potrebujemo jasen dogovor o prenehanju rabe in izpustov toplogrednih plinov ter subvencij za fosilna goriva.

Po mnenju strokovnjakov bi do leta 2030 morali vsako leto zapreti približno 240 povprečno velikih termoelektrarn; morali bi zaustaviti krčenje gozdov, povečati delež sončne in vetrne energije na 24 odstotkov letno; zmanjšati porabo mesa in podobno. Je to izvedljivo? Moralo bi biti. Alternativo za neukrepanje že doživljamo. Vsako leto siloviteje.

V letu 2023 smo vsi spoznali ChatGPT in čedalje večjo moč umetne inteligence. Eden večjih izzivov našega časa bo vzpostavitev globalnih pravil glede etične uporabe umetne inteligence. EU z aktom o umetni inteligenci tudi v tem primeru določa smer razvoja mednarodnih standardov.

Nekateri svarijo, da je umetna inteligenca že ugrabila jezik. Se sama uči in ustvarja zgodbe, ki ne temeljijo na osebni izkušnji. Kako bomo v prihodnosti doživljali tako ustvarjene zgodbe, še posebej, če bodo opisane kot resničnost, a temeljile na neresnicah?

Bojazen glede dezinformacij je toliko večja, ker smo vstopili v veliko volilno leto. Skoraj 4 milijarde ljudi bo letos odšlo na volišča, od ZDA, Indije, Indonezije, številnih afriških držav do dveh naših sosed Avstrije in Hrvaške. Poleg tega so tu še volitve v Evropski parlament.

Letošnji volilni cikel bo še toliko pomembnejši za ubranitev učinkovitega multilateralizma, mednarodnih zavez glede podnebja, spoštovanja človekovih pravic, prizadevanj za strpnejšo in bolj vključujočo družbo.

Za strpni javni diskurz pa smo odgovorni predvsem politiki in javne osebnosti. Zaskrbljena sem, ker nekateri migrantsko tematiko zlorablajo za izvajanje demagogije. Migracij ni mogoče rešiti s postavljanjem ograj na mejah in v glavah ljudi.

Izziv migracij moramo rešiti skupaj, na evropski in svetovni ravni, s sodelovanjem in upoštevanjem vseh vzrokov in posledic. Sprejeti Pakt o migracijah in azilu predstavlja pomemben korak pri oblikovanju migracijske in azilne politike v Evropski uniji.

Spoštovani.

Slovenija, ki prisega na mednarodno pravo ter človekove pravice in mednarodno sodelovanje, je bila v letu 2023 izbrana za novo članico Varnostnega sveta Združenih narodov.

V letu kampanje za Varnostni svet smo poslušali, da bo članstvo v Varnostnem svetu obdobje ukrepanja.

Dali ste nam velikih 153 glasov in vašo podporo smo sprejeli z veliko odgovornostjo. Z vami želimo tvorno sodelovati.

V Varnostni svet smo vstopili v času, ko stalna članica Varnostnega sveta grobo krši Ustanovno listino OZN, ko ena stalna članica vloga veto na resolucije o Ukrajini, druga pa na resolucije o prekinitvi ognja v Gazi. Priča smo bili nedopustnemu verbalnemu napadu na generalnega sekretarja Združenih narodov.

Svet zaradi prepletenosti in zapletenosti kriz potrebuje več sodelovanja držav in dosledno spoštovanje mednarodnega prava. Potrebuje učinkovito OZN, da se bo lahko hitreje odzivala na svetovne izzive.

Organizacija bo drugo leto stara 80 let in v tem času še ni imela ženske generalne sekretarke, v 78 letih so le štiri ženske predsedovale generalni skupščini. Tudi zato sem generalni skupščini septembra lani predlagala t. i. menjavanje po spolu na mestu predsedujočega generalni skupščini in hvaležni bomo za vašo podporo.

Naj bo leto 2024 leto aktivizma: za več človečnosti, za več sodelovanja, za več pravičnosti.

In za več Evrope. Za večjo Evropo.

Letos bo Evropski parlament dobil drugačno sestavo, nova bo Evropska komisija in nov bo predsednik Evropskega sveta. Naslednje desetletje bo odločilno za zeleni prehod.

Volitve v Evropski parlament so priložnost, da mladim, ki so se rodili v EU, pokažemo prednosti življenja v EU. Jih prepričamo, da aktivno državljanstvo ni samo za starejše. Da bo le aktivno državljanstvo lahko v državah EU ohranjalo demokracijo in svoboščine na visoki ravni. Po mednarodni raziskavi med mladimi Evrope opazamo

velik upad državljske zavednosti, saj le 30 odstotkov mladih kaže zanimanje za družbene ali politične zadeve.

Letos bomo med drugim praznovali tudi 20. obletnico vstopa Slovenije v EU in NATO. Članstvo v obeh nas opredeljuje in usmerja. Slovenija si bo prizadevala za še bolj povezano, močnejšo in večjo Evropsko unijo.

Slovenija je zdaj obkrožena le z državami članicami EU. Sodelovanje s sosednjimi državami je za nas ključno. S sosedami smo prepleteni na številnih področjih in prek manjšin. Njihove pravice moramo dosledno spoštovati in njihovo identiteto negovati.

S sosedami delimo skrb tudi glede regije Zahodnega Balkana. V letu 2023 je prišlo do pozitivnega premika glede širitve Evropske unije tako z Ukrajino kot tudi Moldavijo, podobno pričakujemo tudi za Bosno in Hercegovino ter Gruzijo.

Regija potrebuje Evropo in Evropa potrebuje regijo. In regija mora biti, kot je na Bledu dejal predsednik Evropskega sveta Charles Michel, do leta 2030 pripravljena za članstvo v EU.

V okviru regionalnega povezovanja me posebej veseli, da je proces Brdo – Brioni med voditelji v regiji še naprej tako dobro sprejet. Septembrski vrh Brdo – Brioni je potekal v konstruktivnem vzdušju. Voditelji so se dogovorili, da še več energije vložijo v reševanje skupnih težav. Poleg približevanja Evropski uniji so to podnebne spremembe in prihodnost mladih. Verjamem, da je bila tudi zato po dveh sušnih letih sprejeta skupna deklaracija. Upam, da bo to kljub številnim izzivom v regiji mejnik za še tesnejše povezovanje.

Spoštovani.

Leto 2024 bi zato moralo biti leto diplomacije. Leto mediacije, leto iskanja poti za mirno reševanje vojn in konfliktov.

Leto, ko bi se morale države bojevati le na športnih igriščih na olimpijskih igrah v Parizu.

Pariz je tudi sedež organizacije UNESCO, ki je bila pred skoraj 80 leti ustanovljena za spodbujanje sodelovanja na področju izobraževanja, znanosti in kulture. Leta 1945 so v preambuli listine UNESCO med drugim zapisali: »ker se vojne začenjajo v glavah ljudi, je treba tudi obrambo miru graditi v glavah ljudi.«

Skoraj 80 let pozneje in po preštevilnih žrtvah vojn v letu 2023 je čas, da ta zapis postane resničnost.

Vam in vašim družinam želim vse dobro v novem letu ter predvsem mirno in zdravo leto.

Hvala lepa.